

5. "Fomes fomentarius (L.) Fr. 1849". MycoBank. Retrieved 2 January 2010.
6. Kirtley, Paul (2011). "The easy way to use *Fomes fomentarius* as tinder". Paul Kirtley.co.uk. Retrieved 13 July 2014.
7. Gafforov Y., Ordynets A., Langer E., Yarasheva M., de Mello Gugliotta A, Schigel D., Pecoraro L., Zhou Y., Cai L., Zhou LW. Species Diversity With Comprehensive Annotations of Wood-Inhabiting Poroid and Corticioid Fungi in Uzbekistan. Front Microbiol. 2020 Dec 9;11:598321. doi: 10.3389/fmicb.2020.598321. PMID: 33362746; PMCID: PMC7756097.
8. Kalitukha L., Miriam Sari, Fascinating Vital Mushrooms. Tinder Fungus (*Fomes fomentarius* (L.) Fr.) as a Dietary Supplement International Journal of Research Studies in Science, Engineering and Technology V6 1 2019 Volume 6, Issue 1, 2019, PP 1-9 ISSN : 2349-476X.
9. Akgul H., Sevindik M., Coban C., Alli H., Selamoglu Z. New approaches in traditional and complementary alternative medicine practices: *Auricularia auricula* and *Trametes versicolor*. J Tradit Med Clin Natur. 2017 Sep;6(239):2.
10. Sevindik M. Investigation of Antioxidant/Oxidant Status and Antimicrobial Activities of *Lentinus tigrinus*. Adv Pharmacol Sci. 2018 Nov.
11. Neifar M., Jaouani A., Chaabouni SE. The Potent Pharmacological Mushroom *Fomes fomentarius*. Applications of Microbial Engineering, 2013 Jun; 300-322.
12. Aoki M., Tan M., Fukushima A., Hieda T., Kubo S., et al. Antiviral substances with systemic effects produced by Basidiomycetes such as *Fomes fomentarius*. Biosci Biotechnol Biochem. 1993 Jan; 57(2):278-282.
13. Bal C., Akgul H., Sevindik M., Akata I., Yumrutas O. Determination of the anti-oxidative activities of six mushrooms. Fresenius Environment Bull. 2017;26(10):6246-6252.
14. Robles-Hernández L.A., Cecilia-González-F., Soto-Parra J.M., Montes Domínguez F. Review of agricultural and medicinal applications of basidiomycete mushrooms. Tecnociencia Chihuahua. 2008 Sep; 2:95-107.
15. Авезова Қ.И. Қорақалпоғистонда тарқалган базидиомицет макромицетлар ҳақида дастлабки маълумотлар. / Ғаффоров. Ю.Ш., Серафеева Г.А. – Нукус: 2022.
16. Roger Ph. (1981). Mushrooms and Other Fungi of Great Britain and Europe. London: Pan Books. p. 262. ISBN 0-330-26441-9.
17. MycoBank: 17608 NBN: NHMSYS0001482366 NCBI: 40441.

РЕЗЮМЕ. Мақолада *Fomes* туркумига кирувчи *Fomes fomentarius* тури ҳақида маълумотлар келтириб ўтилган. Бу мақола орқали *Fomes fomentarius* замбуруғининг келиб чиқиши, таркиби, тарқалиши, халқ хўжалиги ва медицинадаги аҳамияти, экологияси ҳамда тиббиётда тутган ўрни тарқалиши, ҳақида маълумотларга эга бўлишингиз мумкин.

РЕЗЮМЕ. В статье представлена информация о виде *Fomes fomentarius*, принадлежащем к роду *Fomes*. Через эту статью вы можете получить информацию о происхождении, составе, распространении, значении в народном хозяйстве и медицине, экологии и роли в медицине гриба *Fomes fomentarius*, его распространении.

SUMMARY. This article presents information about *Fomes fomentarius*, a species belonging to the genus *Fomes*. The article provides details on the origin, composition, distribution, significance in the national economy and medicine, ecology, and medicinal role of the *Fomes fomentarius* fungus, as well as its geographical spread.

TAXIATOSH SOHILBO‘YI VA SUV O‘SIMLIKLARINI TASNIFLASHNING ASOSIY TUSHUNCHALARI

S.R. Rustamova – tayanch doktorant

G.N. Utemuratova – biologiya fanlari doktori (DSc)

O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Qoraqalpog‘iston bo‘limi Qoraqalpoq Tabiiy fanlar Ilmiy-tadqiqot instituti

F.T. Otenova – biologiya fanlari nomzodi, dotsent

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti

Tayanch so‘zlar: sohilbo‘yi o‘simliklari, suv o‘simliklari, tasniflash, ekologik omillar, suv ekotizimlari.

Ключевые слова: прибрежные растения, водные растения, классификация, экологические факторы, водные экосистемы.

Key words: coastal plants, aquatic plants, classification, ecological factors, aquatic ecosystems.

Kirish. Taxiatosh sohilbo‘yi va suv o‘simliklari suv ekotizimlarining ajralmas qismi bo‘lib, ular biologik xilma-xillikni saqlash, suv sifatini yaxshilash va ekotizim barqarorligini ta‘minlashda muhim rol o‘ynaydi. Ushbu o‘simliklar ekologik jihatdan turli guruhlariga ajratilib, ularning har biri muayyan yashash muhitiga moslashgan.

Taxiatosh sohilbo‘yi o‘simliklari qirg‘oq zonalarida joylashib, tuproq eroziyasining oldini olish, kislorod ishlab chiqarish va biologik filtrlash vazifalarini bajaradi. Suv o‘tlari kichik daryolar va botqoqlardan tortib keng okeanlargacha, deyarli hamma suv bor joylarda yashaydi. Ba‘zi turlar chuchuk suvda o‘sadi, boshqalari esa sho‘r suvni afzal ko‘radi. Umuman suv osti dunyosi

o‘simliklarining guruhlariga bo‘linishini ta‘minlaydigan ko‘plab tizimlar mavjud.

Suv o‘tlari qirg‘oqbo‘yi hududlarida, sayoz chuqurlikda o‘sadi. O‘simlikning faqat pastki qismi suv ostida, ko‘p qismi esa suv ustida joylashgan. Pastki qismida ham o‘rnatilmagan suv o‘tlari butun umrini suv ustunida o‘tkazishni afzal ko‘radi. Ba‘zilar kuchli ildiz tizimiga ega bo‘lsa, boshqalarida esa deyarli yo‘q. Albatta, ular yerga o‘rnatilmaydi, kerakli moddalarni to‘g‘ridan-to‘g‘ri suvdan o‘zlashtiradi. Bu guruh suv o‘tlariga pistiya, suv kashtankasi, ryaska, azzola coralina, botqoq gullari va boshqa bir qancha turlar kiradi [3, 4].

Suv ostida qolgan (ular chuqur dengiz). Uzoq ildizlar yordamida tuproqda ildiz otgan, lekin ayni paytda ularning asosiy qismini yuzaga chiqaradigan yosunlar. Ularni sanab o'tishda, birinchi navbatda lotus, suv nilufarlari, kapsulalar, orontiyni eslatib o'tish joiz. Ko'rib turganingizdek, hatto bunday oddiy tizim ham juda noaniq - okean, daryo yoki mayda oqimning u yoki bu suv osti o'simliklari qaysi guruhga tegishli ekanligini har doim ham aniq aytish mumkin emas. Aytish kerakki, tabiat juda ko'p ajoyib sirlarga to'la [2,7].

Mavzuning dolzarbligi shundaki, so'nggi yillarda antropogen omillar va iqlim o'zgarishlari natijasida suv ekotizimlariga salbiy ta'sir kuchayib bormoqda. Taxiatioh sohilbo'yi va suvosti o'simliklarining degradatsiyasi biologik xilma-xillikning kamayishiga, suv havzalarining ifloslanishiga va ekotizimlarning barqarorligini buzilishiga olib kelmoqda. Shu sababli, ushbu o'simliklarni ilmiy asosda tasniflash, ularning ekologik ahamiyatini o'rganish va muhofaza qilish bo'yicha chora-tadbirlarni ishlab chiqish muhim masala hisoblanadi.

Ushbu maqolada Taxiatioh sohilbo'yi va suv o'simliklarini tasniflashning asosiy mezonlari, ularning yashash sharoitlari va ekologik funktsiyalari tahlil qilinadi. Tadqiqotning maqsadi – Taxiatioh sohilbo'yi va suv osti o'simliklarining ekologik ahamiyatini aniqlash va ularni to'g'ri tasniflash tamoyillarini belgilashdan iborat. Shu bilan birga, maqolada suv ekotizimlarini barqaror saqlash bo'yicha ilmiy taklif va tavsiyalar ham beriladi.

Material va tadqiqot metodologiyasi. Tabiatni chuqur anglash va uning tarkibiy qismlarini ilmiy jihatdan tasniflash ekologiya va biologiya fanlarining asosiy maqsadlaridan biridir. Suv ekotizimlari va Taxiatioh sohilbo'yi hududlarining o'simliklari atrof-muhit barqarorligi uchun muhim ahamiyatga ega bo'lib, ular ekotizimdagi oziq zanjirining asosini tashkil qiladi, suv sifati va biologik xilma-xillikni saqlashda ishtirok etadi. Shu sababli, ushbu tadqiqotda Taxiatioh sohilbo'yi va suv osti o'simliklarining ekologik xususiyatlari, tarqalish qonuniyatlari va ularning muhitga ta'siri o'rganildi (1-rasm).

1-rasm. Taxiatioh sohilbo'yi va suv osti o'simliklarining joylashuvi

Tadqiqot ishlari 2024-yil aprel oyidan sentabr oyiga qadar olib borilib, ilmiy-tadqiqot ishlari davomida 250 ta namunalar yig'ildi va tahlil qilindi. Bunda turli tadqiqot metodlari adabiyot tahlili, dala tadqiqotlari, tasniflash usullari va ekologik monitoring qo'llanildi. Har bir metodologik bosqich tadqiqot natijalarining aniq va ishonchli bo'lishini ta'minlashga qaratilgan bo'lib, kompleks yondashuv asosida olib borildi.

Birinchi bosqichda adabiyot tahlili amalga oshirildi. Olimlar tomonidan avvalgi tadqiqotlarda qo'llanilgan tasniflash tizimlari o'rganildi va mavjud ilmiy bo'shliqlar aniqlandi. Tadqiqot jarayonida 15 dan ortiq xalqaro va mahalliy ilmiy maqolalar, monografiyalar va ilmiy hisobotlar tahlil qilindi. Xalqaro ilmiy manbalardan, jumladan, Ramsar konvensiyasi (1971) va IUCN (Xalqaro tabiatni muhofaza qilish ittifoqi) tomonidan ishlab chiqilgan suv o'simliklarini tasniflash tizimlariga tayangan holda o'simliklarning ekologik rollari baholandi.

Keyingi bosqichda dala tadqiqotlari amalga oshirildi. Geobotanik ekspeditsiyalar davomida Taxiatioh tumanidan o'tadigan Amudaryo hududining 10 ta asosiy punktida o'simliklarning tarqalishi, yashash sharoitlari va ekologik moslashuvi o'rganildi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, o'simliklarning zichligi va suv chuqurligi bilan bog'liq taqsimoti aniqlandi (1-jadval).

1-jadval. Taxiatioh tumani o'simliklarining zichligi va suv chuqurligiga bog'liq tahlil natijalari

№	o'simliklarning zichligi	sm	%
1.	0-50	chuqurlikda	60%
2.	50-100	chuqurlikda	30%
3.	100	chuqurlikda	10%

Tadqiqot davomida o'simliklarning morfologik xususiyatlari ham o'rganilib, suv havzalarida ularning qanday moslashuvchanligi baholandi. Suv va tuproq namligi bo'yicha tahlil natijalari shuni ko'rsatdiki, suv osti o'simliklarining tarqalishi atrof-muhit sharoitlariga bog'liq ekanligi namoyon bo'ldi (2-jadval).

2-jadval. Taxiatioh tumani suv va tuproq namligi bo'yicha tahlil natijalari

№	namunalar	tahlil ko'rsatkichlari
1.	Tuproq namligi	35–80%
2.	Suv sho'rlanishi	0,3–1,2 g/l
3.	pH darajasi	7,2–8,5 ph
4.	O'rtacha harorat	22–28°C

Tadqiqotlar davomida Taxiatioh tumanidan o'tadigan Amudaryo sohilbo'yi suvlarida 47 turdagi suv osti o'tlari borligi aniqlandi (3-jadval). Ushbu tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, Amudaryo va Taxiatioh hududlaridagi suv osti

o'simliklari ekologik omillarga sezilarli darajada bog'liq. Ushbu o'simliklar ekologik, morfologik va fiziologik jihatdan uchta asosiy *Chlamydomonas* (38%), *Ulva* (32%) va *Volvox* (30%) kabi guruhlarga ajratildi. Bu tasniflash suv muhitining o'simliklarga ta'sirini chuqurroq tushunishga imkon berdi.

3-jadval. Taxiotosh tumanidan o'tadigan Amudaryo sohilbo'yi suvidagi suvosti o'simliklar turlari

№	O'simlik turlari nomi	soni	%
1.	Bir hujayrali yosunlar - <i>Chlamydomonas</i>	18 ta tur	38%
2.	Ko'p hujayrali yosunlar - <i>Ulva</i>	15 ta tur	32%
3.	Bir nechta hujayralar birikib koloniya hosil qiladi - <i>Volvox</i>	14 ta tur	30%

Olingan natijalarga ko'ra, yashil (*Chlorophyta*), ko'k-yashil (*Cyanobacteria*) va diatom yosunlar (*Bacillariophyta*) hudud bo'yicha eng ko'p uchraydigan turlar qatoriga kiradi, ular 60% dan ortiq tarqalish ko'rsatkichiga ega. Ushbu o'simliklar suv ekotizimida muhim rol o'ynaydi, chunki ular suvni filtrlash, eroziyani kamaytirish va hayvonlar uchun yashash muhitini ta'minlash kabi ekologik funksiyalarni bajaradi [3, 4].

Tadqiqotning muhim bosqichlaridan biri ekologik monitoring bo'lib, bu orqali suvning sifat ko'rsatkichlari va ifloslanish darajasi baholandi. Suvning fizik-kimyoviy tarkibi bo'yicha quyidagi natijalar aniqlandi (4-jadval).

4-jadval. Taxiotosh tumani suvining sifat ko'rsatkichlari va ifloslanish darajasi

№	Suv parametrlari	mg/l
1.	Erigan kislorod miqdori	6,5–8,3 mg/l
2.	Azot birikmalari (NO_3 , NH_4)	0,1–0,8 mg/l
3.	Fosfor miqdori	0,05–0,3 mg/l
4.	Organik moddalarning ifloslanish darajasi (BHT5)	2,5–5,0 mg O_2 /l

Suv havzalarining fizik-kimyoviy tahlili natijalari suv sho'rlanishi (0,3–1,2 g/l), pH darajasi (7,2–8,5), erigan kislorod miqdori (6,5–8,3 mg/l) kabi muhim parametrlarni o'z ichiga oldi. Ushbu ko'rsatkichlar suv ekotizimining umumiy holati haqida aniq tasavvur beradi va ba'zi muammolar mavjudligini ko'rsatadi [1].

Muhim kuzatuvlardan biri – suvosti o'simliklarning 45% ga yaqin qismi antropogen ta'sirlarga sezgir ekanligi. Bu shuni anglatadiki, qishloq xo'jaligi chiqindilari, sanoat ifloslanishi va suv resurslarining kamayishi ekotizimga jiddiy zarar yetkazmoqda. Masalan, qishloq xo'jaligi chiqindilarining suvga tushishi natijasida NO_3 va NH_4 darajasi 0,1–0,8 mg/l gacha ko'tarilgan bo'lib, bu suv ekotizimlarining degradatsiyasiga olib kelishi mumkin [3,5]. Bu ko'rsatkichlar hududiy ekologik holatning o'rtacha darajada bo'lishini ko'rsatdi. Biroq, tadqiqot davomida suv osti o'simliklarning 45% ga yaqin qismi antropogen ta'sirga

moyil ekanligi aniqlandi. Asosiy ekologik muammolar sifatida quyidagilar qayd etildi:

- Qishloq xo'jaligi chiqindilarining suv havzalariga tushishi
- Sanoat korxonalarining ifloslanish darajasi
- Suv resurslarining kamayishi va sho'rlanish darajasining ortishi

Bu esa suv osti o'simliklarining biologik xilma-xilligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli, ekologik monitoring tizimli ravishda olib borilishi lozimligi ta'kidlandi. Shuningdek, tadqiqot natijalari kelgusida suv ekotizimlarining monitoringi va boshqaruv tizimini takomillashtirishda muhim ilmiy asos bo'lib xizmat qilishi mumkin [6].

Tadqiqot natijalari hududiy suv ekotizimlarining holatini baholash, shuningdek, ularni himoya qilish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish uchun muhim ilmiy asos yaratdi. Kelajak tadqiqotlari ekologik muvozanatni saqlash uchun innovatsion biofiltratsiya texnologiyalarini qo'llash, ifloslanishning oldini olish va muhofaza qilish chora-tadbirlari samaradorligini oshirishga yo'naltirilishi lozim.

Xulosa. Amudaryo va Taxiotosh sohilbo'yi suv o'tlari ekotizim barqarorligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. O'rganish natijasida 47 turdagi suv o'ti aniqlandi va *Chlamydomonas*, *Ulva* va *Volvox* kabi uchta asosiy guruhga ajratildi. Tadqiqot davomida *Chlamydomonas* (22%) *Ulva* (18%) va *Volvox* (20%) eng ko'p uchraydigan turlar ekani aniqlandi.

Suv havzalarining fizik-kimyoviy tahlillari pH darajasi (7,2–8,5), sho'rlanish (0,3–1,2 g/l), erigan kislorod (6,5–8,3 mg/l), azot birikmalari (0,1–0,8 mg/l) kabi muhim ekologik parametrlarni belgilashga imkon berdi. Ushbu ko'rsatkichlar suv ekotizimlarining ifloslanish darajasini baholashga yordam berdi.

Natijalar shuni ko'rsatdiki, suvosti o'simliklarning 45% ga yaqin qismi antropogen ta'sirlarga sezgir bo'lib, qishloq xo'jaligi chiqindilari, sanoat ifloslanishi va suv resurslarining kamayishi asosiy ekologik muammolar ekanligi aniqlandi. Shu sababli, hududdagi suv ekotizimlarini himoya qilish uchun quyidagi chora-tadbirlar amalga oshirilishi lozim:

1. Ifloslanishni kamaytirish– qishloq xo'jaligi va sanoat chiqindilarining suv havzalariga tushishini nazorat qilish.
2. Biofiltratsiya texnologiyalarini joriy etish – tabiiy va sun'iy filtratsiya usullarini rivojlantirish.
3. Monitoring tizimini takomillashtirish – ekologik parametrlarni muntazam kuzatish va baholash.

Ushbu tadqiqot natijalari suv ekotizimlarini himoya qilish va ulardan samarali foydalanish bo'yicha ilmiy asos yaratdi. Kelajakdagi tadqiqotlar suv o'simliklarining ifloslanishga chidamliligini oshirish va ekotizim barqarorligini ta'minlashga qaratilishi lozim.

Adabiyotlar

1. Жакова Л.В. О влиянии многолетних изменений солёности Аральского моря на динамику сообществ макрофитов. *Труды Зоологического института РАН*, 317(S3), 2013. –С. 113-119.
2. Henry Conors Suv osti o'simliklari: turlari, nomlari va tavsiflari conors@fashionrebelsbook.com. Oxirgi o'zgartirilgan 2025-01-23 09:29
3. Водолажченко С.А. О возможности круглогодичного выращивания ряски в искусственно создаваемых условиях. // *Агропромышленный комплекс: состояние и перспективы развития*. – Великие Луки, 2005. – С. 71-73.
4. Музафаров А.М., Таубаев Т.Т. Хлорелла (Методы массового культивирования и применения). –Т.: 1974.
5. Рякова О.М., Зайцева Г.А. Продуктивность растений в зависимости от погодных условий. *Наука и образование*. 2019, 2(4).
6. Seidel K. Gewasserreinigung durch höhere Pflanzen. // *Garten und Landschaft*. 1978. 88, № 1. - P. 9-17.
7. Горшенина Т.К. Экология растений. – Москва: «Высшая школа», 1979. –С. 368.

REZYUME. Maqolada Taxiatosh sohilbo'yi va suv o'simliklarini tasniflashning asosiy tushunchalari ko'rib chiqiladi. Tadqiqotda ushbu o'simliklarning ekologik ahamiyati, yashash sharoitlari va tasniflash mezonlari tahlil qilinadi. Metodologik yondashuv sifatida geobotanik va ekologik tavsiflash usullari qo'llanilib, suv ekotizimlariga ta'sir etuvchi omillar o'rganiladi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, Taxiatosh sohilbo'yi va suv o'simliklari atrof-muhit muvozanatini saqlashda muhim rol o'ynaydi. Tadqiqot xulosalarida bu o'simliklarni muhofaza qilish va kelajak tadqiqotlar yo'nalishlari bo'yicha tavsiyalar beriladi.

РЕЗЮМЕ. В статье рассматриваются основные концепции классификации прибрежной и водной растительности Тахияташа. В исследовании анализируется экологическое значение этих растений, условия их обитания и критерии классификации. В качестве методологического подхода использованы методы геоботанического и экологического описания, изучены факторы, влияющие на водные экосистемы. Результаты показывают, что прибрежные и водные растения в Тахияташе играют важную роль в поддержании экологического баланса. В выводах исследования даются рекомендации по охране этих растений и направления дальнейших исследований.

SUMMARY. The article discusses the basic concepts of classification of coastal and aquatic vegetation. The study analyzes the environmental significance of these plants, their habitat conditions and classification criteria. Methods of geobotanical and ecological description were used as a methodological approach, and factors influencing aquatic ecosystems were studied. The results indicate that riparian and aquatic plants in Tahiyatash play an important role in maintaining the ecological balance. The study findings provide recommendations for the protection of these plants and directions for further research.

Geografiya

QASHQADARYO VILOYATIDA MINERAL RESURSLARDAN FOYDALANISHNING GEOGRAFIK JIHATLARI VA TABIATGA SALBIY TA'SIRI MASALALARI

Sh.A.Sultonov – dotsent

Qarshi davlat texnika universiteti

Tayanch so'zlar: sanoat, tabiiy resurs, mineral, tog', hudud, tabiiy kompleks, sanoat, xomashyo, kon, qidiruv, foydali qazilma, neftgaz, oltin, gips, slanets.

Ключевые слова: промышленность, природный ресурс, минерал, гора, территория, природный комплекс, отрасль, сырье, рудник, разведка, полезное ископаемое, нефть и газ, золото, гипс, сланец.

Key words: industry, natural resource, mineral, mountain, area, natural complex, industry, raw material, mine, exploration, mineral, oil and gas, gold, gypsum, shale.

Kirish. Sanoat ishlab chiqarishi taraqqiyotining butun jarayonini belgilab beradigan iqtisodiyotning asosiy tarmoqlaridan biri kon qazib olish majmuasi hisoblanadi. Tabiiy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish muammosining dolzarbligi davlatimiz tomonidan qabul qilinayotgan qator me'yoriy-huquqiy hujjatlarda ham o'z aksini topmoqda. Hozirgi zamonaviy texnologik o'zgarishlar ijtimoiy-iqtisodiy tizimlarning barqaror rivojlanishini boshqarishning tuzilmasini ishlab chiqishni taqozo etmoqda.

Ko'p yillik geologik qidiruv ishlari Qashqadaryo viloyati hududida sanoat ahamiyatiga ega bo'lgan turli mineral xomashyo zaxiralarining mavjudligidan dalolat beradi. Viloyatdagi asosiy foydali qazilmalarni tabiiy gaz, gaz kondensati, neft, osh va kaliy tuzlari, qurilish materiallari tashkil etadi [1]. Shuningdek, marganetsning hamda toshko'mirning uncha katta bo'lmagan zaxiralari aniqlangan. Bundan tashqari, geologik qidiruv ishlari natijasida polimetallar, yonuvchi slanets va fosforit ma'danlashuvining namoyon bo'lishi aniqlangan.

Asosiy qism. Qashqadaryo hududi geologik xususiyatlariga ko'ra Buxoro-Xiva neftgazli hududi (oblasti) ga kiradi. Olib borilgan geologik qidiruv ishlari natijasida bu yerda neft va gazning 45 dan ortiq konlari, 14 ta neft va gazning istiqbolli tuzilmalari aniqlandi. Hozirgi paytda qidiruv-geologik ishlar o'tkazilgan umumiy maydon 7174 km² ni tashkil etadi va bu maydonda 700ga yaqin quduqlar qazilgan.

Neftgaz qazib olish 1960-yillarning boshlarida Shimoliy Muborak, Janubiy Muborak, Odamtosh, Gumbuloq,

Pachkamar, Qizilbayroq kabi yirik gaz konlarining, Sho'rtepa, Qoraxitoy kabi gaz-neft konlarining va O'rtabuloq, Toshli, Sharqiy Karael, Boyburak, Ko'kdumaloq va boshqa yirik zahirali neftgaz konlarining o'zlashtirilishi bilan boshlandi. Beshkent shahridan janubda Beshkent, undan g'arbda Qamashi gaz konlari joylashgan. Qarshi cho'lining janubi-g'arbida Kultak, Alan, Pomiq, Zevarda kabi gaz, gazokondensat va neftgazli konlar mavjud. Gaz va gazokondensat konlarining eng ser zahiralisi Sho'rtan konidir. Shuningdek, mazkur maydonlarning Turkmaniston Respublikasi va Buxoro viloyati hududlari bilan tutash joylarda Dengizko'l, Ko'kdumaloq singari bir qancha neftgazli konlari mashhur. Ko'pdan buyon uglevodorod qazib olinayotgan konlar qatoriga yaqin davrlarda ishga tushirilgan va ishlashga tayyorlangan Karim, Xo'jahayron, Sho'rtepa, Qoraqum, Qizilrabot, Qorabayir va boshqa konlar qo'shildi, bu konlar geologiyaga oid adabiyotlarda Buxoro-Xiva neftgazli mintaq (provinsiya) sifatida ma'lum bo'lgan havzaning janubiy bo'lagidir. Qo'ng'irtog'dan shimoli g'arbdagi Qoraxitoy koni, Chiroqchi tumani hududidagi Uvada va Saricha konlari mavjud [5, 8, 9, 10].

Hududimizdagi O'rtabuloq, Toshli, Sharqiy Karael, Boyterak singari sanoat ahamiyatiga molik neft konlaridan yoqilg'i xomashyosi qazib olinmoqda, ulardan ayrimlari esa foydalanishga tayyorlanmoqda.

Qashqadaryo viloyati zaminidagi tabiiy gaz asosan oltingugurtli va oz miqdorda kam oltingugurtli konlardan iborat bo'lib, oltingugurt ajratib olish uchun muhim ahamiyatga ega. Hozirgi paytda viloyat hududidagi